



Категоризация на бактерията *Curtobacterium flaccumfaciens* pv. *flaccumfaciens* за територията на Европейския съюз (ЕС)

Панелът по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA) е извършил категоризация на бактерията *Curtobacterium flaccumfaciens* pv. *flaccumfaciens*, нападаща растения от семейство бобови (*Fabaceae*).

***Curtobacterium flaccumfaciens* pv. *flaccumfaciens* е включена в приложение II Б към Директива 2000/29/ЕО¹ като регулиран вредител само в защитени зони (ЗЗ)**, затова обхватът на категоризацията е само за територията на ЗЗ (Гърция, Португалия и Испания) и критериите се отнасят за ЗЗ вместо за територията на ЕС.

Curtobacterium flaccumfaciens pv. *flaccumfaciens* е добре идентифицирана Грам-положителна бактерия, от семейство *Microbacteriaceae* която причинява системно съдово заболяване на *Phaseolus spp.*, наречено още бактериалното увяхване на фасула, както и бактериални тъмни петна по соята.

Бактерията се запазва както вътре в семето така и на повърхността му и е много устойчива – при благоприятни условия остава жизнеспособна в семената до 24 години. Заразените семена се считат за най-важният източник на инокулум² и средство за разпространение на дълги и къси разстояния, но всяка част от заразеното растение или неговите остатъци, както и водата за напояване биха могли да бъдат потенциални източници на инокулум.

Curtobacterium flaccumfaciens pv. *flaccumfaciens* е открита за първи път в САЩ през 1920 г. по *Phaseolus vulgaris* и е широко разпространена извън ЕС: САЩ, Канада, Мексико, Колумбия, Венецуела, Австралия и Тунис. Има ограничено разпространение в Русия и няколко случая в Турция. В миналото *Curtobacterium flaccumfaciens* pv. *flaccumfaciens* е спорадично регистрирана в няколко държави-членки на ЕС: Белгия, България, Гърция, Германия, Италия, Испания, Полша, Португалия, Румъния,

¹ Директива 2000/29/ЕО на Съвета от 8 май 2000 година относно защитните мерки срещу въвеждането в Общността на вредители по растенията или растителните продукти и срещу тяхното разпространение в Общността; Приложение II Част Б на Директива 2000/29/ЕО - вредители, чието въвеждане и разпространение в някои защитени зони е забранено, в случай че те се намират върху някои растения или растителни продукти.

² Инокулум – Изходно заразно начало; патогени или техни структури, способни да причинят заразяване

Унгария, Франция и Нидерландия, но понастоящем се счита за отсъстваща от тези страни и няма данни за наличието и на територията на ЕС.

Основните гостоприемници са *Phaseolus* spp., особено обикновеният фасул (*Phaseolus vulgaris*), но също може да атакува: соя (*Glycine max*), грах (*Pisum sativum*), папуда (*Vigna unguiculata*), както и растения *от род. Dolichos* от сем. *Fabaceae* - люляков боб (*Dolichos lablab*). Растенията гостоприемници са широко разпространени в ЕС. Това предполага, че ако бактерията навлезе в ЕС, може да се установи и разпространи на територията на Съюза, включително ЗЗ и да повлияе на добивите на гостоприемниците.

Основният път *Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens* потенциално да навлезе на територията на ЕС, включително в ЗЗ е **чрез инфектирани семена от растенията гостоприемници, произхождащи от страните с установена зараза.** Този път е затворен чрез регулиране на *Phaseolus vulgaris* и *Dolichos* spp. предназначени за ЗЗ на ЕС, където *Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens* би могла да навлезе през заразени семена на нерегулирани растения гостоприемници, подобно на останалата част от ЕС.

Мерки и методи за контрол.

Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens е включена в приложение II Б към Директива 2000/29/ЕО само за семена от *Phaseolus vulgaris* и *Dolichos*, за ЗЗ на ЕС (Гърция, Португалия и Испания). Въпреки това фитосанитарните мерки за контрол (забрана за внос на заразени семена, производство на семена в зони чисти от бактерията) могат да се въведат и за растенията гостоприемници. Широкото и систематично прилагане на съществуващият стандарт за диагностика на *Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens* на ЕРРО, би било от съществено значение за ограничаване навлизането и разпространението на бактерията както в ЕС, така и в ЗЗ. Мерките, предвидени в Директива 2002/55/ЕО на Съвета³ относно сертифицирането и инспекциите също имат за цел да гарантират здравния статус на семената преди пускането им на пазара.

Химичните методи за контрол не са ефикасни срещу *Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens*, а използването на антибиотици срещу растителни патогени е забранено в ЕС.

Настоящите методи за контрол се основават главно на:

³ Директива 2002/55/ЕО на Съвета от 13 юни 2002 година относно търговията със семена от зеленчукови култури

- използването на здрави сертифицирани семена;
- спазването на добрите земеделски практики (сеитбообръщение на културите, заораване на растителните остатъци и др.);
- по-широкото използване на устойчиви сортове, при условие че са налице устойчиви търговски сортове.

Несигурност

- няма точна информация за естественото разпространение на културните и дивите гостоприемници, различни от *Phaseolus vulgaris*;
- изясняване ролята на другите пътища за заразяване (инфектираните остатъци и водата за напояване);
- състоянието на вредителя в ЕС (много от записите датират отдавна);
- изясняване начините на предаване на бактерията чрез плевелни семена или другите алтернативни растения, които могат да бъдат гостоприемници или резервоари на бактерията.

Заклучение

Към този момент няма данни за наличието на *Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens* на територията на ЕС, но тя отговаря на всички критерии, оценени от EFSA, **за да бъде разглеждана като потенциален карантинен вредител за Съюза.**

В Р. България *Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens* е била локално установена, но понастоящем се счита за отсъстваща (Глобална база данни на ЕРРО, за разпределение на бактерията в ЕС, достъпна на 14 май 2018 г.). Предвид икономическото значение на заболяването, причинено от *Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens* и поради това, че не са известни ефективни химични методи срещу тази бактерия в България се прилага стандарта за диагностика на *Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens* на ЕРРО, стриктно се спазват фитосанитарните мерки за контрол и мерките предвидени в Директива 2002/55/ЕО на Съвета.

Източник:

Pest categorisation of *Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens*; EFSA Journal 2018; 6 (6):5297 - <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2018.5299>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <http://corhv.government.bg/>

Изготвил:

Татяна Величкова, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

26.06.2018 г.